

Obsah

I.	UVEDENÍ DO TEORIE KAZATELSTVÍ	15
1.	Zvěstování Božího slova jako úkol církve	17
1.1	Úvod	17
1.2	Pojem zvěstování	17
1.3	Boží slovo	18
1.4	Pojem církev	19
1.5	Pojem úkol	20
1.6	Novozákonní řecké výrazy pro službu	21
1.7	Vznik víry a křesťanské církve	22
1.8	Pokračování naplňování Kristovy vůle ve světě	23
1.9	Odpovědnost věřících za společnost, národ a svět	23
1.10	Výchovně orientační význam kázání	24
1.11	Boží pomoc věřícím k vytrvalosti ve všech situacích skrze slovo	24
2.	Homiletika a její vztah k jiným teologickým oborům	25
2.1	Vědecko-odborné dělení homiletiky	25
2.1.1	Principiální homiletika	25
2.1.2	Materiální homiletika	26
2.1.3	Formální homiletika	26
2.2	Poslání homiletiky v rámci jiných teologických oborů	27
2.2.1	Homiletika a její vztah k systematické teologii	27
2.2.2	Biblistika a exegeze	28
2.2.3	Církevní dějiny	29
2.3	Homiletika jako součást praktické teologie	29
2.3.1	Homiletika, etymologie pojmu, názvy a poslání v životě církve	30
2.3.2	Poslání liturgiky	31
2.3.3	Katechetika a její poslání	32
2.3.4	Duchovní péče	33
2.4	Evangelizace a misie	34
2.5	Teologická vzájemnost mezi kázáním a diakonií	36
2.6	Homiletika a její místo v rámci neteologických oborů	37
2.6.1	Homiletika a mezilidská komunikace	37
2.6.2	Homiletika a estetika	38
2.6.3	Homiletika a lingvistika	39
2.6.4	Homiletika a logika	39
2.6.5	Homiletika a psychologie	40
2.6.6	Homiletika a stylistika	41
3.	Homiletika a rétorika	42
3.1	Antická rétorika a její hlavní představitelé	42
3.2	Rétorika a křesťanské kázání	44

4.	Hermeneutika a její význam pro homiletiku	49
4.1	Etymologie a souvztažné disciplíny hermeneutiky	49
4.2	Kontexty porozumění Písmu	50
4.3	Konstituování poreformační hermeneutiky	50
4.3.1	Mathias Flacius Illyricus (1520-1575)	51
4.3.2	Johann Konrad Dannhauer (1603-1666)	51
4.4	Theologia regenitorum	53
4.5	Pokus o utvoření univerzální hermeneutiky	54
4.6	Strukturalismus	56
4.7	Hermeneutika dvou rovin	56
II.	BIBLICKO-TEOLOGICKÉ ZÁKLADY A DĚJINY	59
5.	Zvěstování Božího slova podle svědectví Starého a Nového zákona	61
5.1	Biblické předpoklady a zdůvodnění zvěstování	61
5.1.1	Starý zákon	61
5.1.2	Prorok Jeremjáš	61
5.1.3	Povolání Izajáše	62
5.2	Starozákonní pojmy pro zvěstování	63
5.2.1	D-B-R (dábár) – mluvit, slovo, řeč	63
5.2.2	N-G-D (nagad) - sdělit, vyprávět, říkat, mluvit, volat	64
5.2.3	Q-R-A (qará) – volat, hlasitě křičet, vyvolávat	65
5.3	Hlavní novozákonní řecké pojmy pro kázání	66
5.3.1	Kéryssein (zvěstovat, proklamovat, hlásat, kázat aj.)	66
5.3.2	Řecké sloveso „aggellein (angellein)“ a jeho slovesné komponenty	67
5.3.3	Euaggelizein, euaggelion - přinášet dobrou zprávu, radostné poselství	69
5.3.4	Kataggéllein - slavnostně zvěstovat, prohlašovat	70
5.3.5	Martyrein, mártys, martyria, martyriím	70
5.4	Shrnutí	71
5.5	Teologické předpoklady a zdůvodnění zvěstování v evangeliích	72
5.5.1	Kázání Jana Křtitele	72
5.5.2	Ježíšovo první kázání	73
5.5.3	Ježíšovo povolání a první vyslání učedníků	74
5.5.4	Druhé vyslání a poslání učedníků a jeho účely	75
5.5.5	Třetí vyslání učedníků	75
5.5.6	Sedm Ježíšových příkazů k misijní a zvěstovatelské činnosti	77
5.6	Hlavní důrazy zvěsti vzkříšeného Ježíše Krista	79
5.7	Kázání v prvotní církvi	81
5.7.1	Petrovo zvěstování - Exkurz	82
5.8	Souhrnný obsah novozákonního zvěstování	83
5.8.1	Ježíš Kristus inkarnovaný	84
5.8.2	Trpící a ukřižovaný	84
5.8.3	Ježíš Kristus vzkříšený	85
5.8.4	Ježíš Kristu oslavený Pán	86

5.8.5	Ježíš Kristus očekávaný	87
5.9	Biblicko-teologické zdůvodnění nutnosti zvěstování církve	89
5.9.1	Kázání je stále platná a svrchovaná vůle Ježíše Krista	89
5.9.2	Zvěstování jako naplňování odkazu vzkříšeného Ježíše Krista	89
5.9.3	Kázání jako jediný Boží prostředek spásy člověka	90
5.9.4	Kázání jako součást Boží péče o veškeré stvoření, o všechny lidi a Boží lid	90
6.	Stručný přehled dějin kázání od patristiky do reformace	92
6.1	Patristika	92
6.1.1	Órigenés	92
6.1.2	Jan Zlatoústý	93
6.1.3	Augustín	94
6.2	Kázání ve středověku	98
6.2.1	Kazatelská činnost františkánů a dominikánů	99
6.3	Reformace	103
6.3.1	Husovi předchůdci	103
6.3.2	Mistr Jan Hus	104
6.3.3	Kazatelské osobnosti doby husitské	107
6.4	Martin Luther	109
6.5	Jan Kalvín	112
6.6	Huldrych Zwingli	113
6.7	Jednota bratrská	114
7.	Kázání v protestantismu 20. století	117
7.1	Teologie slova - Dialektická teologie	118
7.1.1	Karl Barth (1886-1968)	118
7.2	Další vývoj Teologie slova	121
7.2.1	R. Bultmann (1884-1976) a existenciální kázání	122
7.3	Kázání v letech 1933-1945	124
7.4	Kázání po druhé světové válce	125
7.5	Otto Weber a Hans Ioachim Iwand	127
7.6	Paul Tillich	127
7.7	Další vývoj ve zvěstování	128
7.8	Kázání v Československu po 2. světové válce	129
7.8.1	Otto Rutrle	129
7.8.2	Josef Lukl Hromádka	130
7.9	Zvěstování v bývalé NDR	131
7.10	Krize zvěstování	132
8.	Kázání v Pravoslavné církvi	134
8.1	Teorie homiletiky: kázání ve starozákonním a novozákonním období	136
8.2	Z dějin kazatelství	140
8.3	Příprava kázání, téma, členění a forma přednesu	142

9.	Kázání v Římskokatolické církvi	144
9.1	Historie	144
9.2	Koncil	145
9.3	Liturgie eucharistická	146
9.4	Homilie o nedělích a všedních dnech	147
9.5	Liturgie svátostí	148
9.6	Liturgie hodin	149
9.7	Samostatná kázání	149
9.8.	Shrnutí	150
9.9	Epilog	151
10.	Kázání v Církvi československé husitské	152
10.1	Modernistické a liberální přístupy v kazatelství CČS(H)	152
10.2	František Kovář	155
10.3	Od teologie Božího slova po současnost	158
III.	METODIKA A LITURGICKO-PASTORAČNÍ KONTEXT	163
11.	Postup při přípravě kázání	165
11.1	Definice kázání	165
11.2	Místo, kde se děje kázání	166
11.3	Účely kázání	166
11.3.1	Účely kázání v teologii CČSH	167
11.4	Tématická kázání	167
11.4.1	Názorná ukázka postupů při zpracování tematického kázání	168
11.5	Kázání na určitý biblický verš	169
11.5.1	Ukázkový pokus pro kázání na biblický verš	169
11.6	Homilijní kázání	170
11.7	Věřoučné kázání	171
11.8	Evangelizační kázání	172
11.9	Kázání na pokračování – lectio continua	173
11.10	Možnosti výběru biblického textu pro kázání	174
11.10.1	Určení biblických textů podle církevního lektionáře	174
11.10.2	Vlastní volba textu	174
11.10.3	Hesla Jednoty bratrské	174
11.10.4	Výběr textu k určitému účelu	175
11.11	Konkrétní postupy při přípravě kázání	175
11.11.1	Exegeze	175
11.11.2	Vztah exegeze a meditace	176
11.11.3	Objevení sensus plenior	178
11.11.4	Objevení života v textu	178
11.11.5	Skopus	179
11.11.6	Invence	179
11.11.7	Život textu	180
11.11.8	Ilustrace	180

11.11.9	Aplikace textu na život posluchačů	181
11.12	Postupy při písemném zpracování kázání	182
11.12.1	Sestavení osnovy kázání	182
11.12.2	Úvod	182
11.12.3	Další body osnovy	183
12.	Prameny, příručky a literatura pro homiletickou práci	184
13.	Kázání a mezilidská komunikace	188
13.1	Etymologie pojmu komunikace	188
13.2	Procesuální a funkční vztahy mezi komunikací a homiletikou	189
13.2.1	Kdo komunikuje Boží slovo?	190
13.2.2	Co má kazatel komunikovat?	191
13.3	Církev jako místo komunikace Božího slova	191
13.4	Jak komunikovat připravené kázání?	192
13.4.1	Verbální komunikace	192
13.4.2	Fonetické hledisko kázání	193
13.4.3	Neverbální komunikace v kázání	194
14.	Kultura veřejného projevu	198
14.1	Sympaticky, fundovaně, spolehlivě	198
14.1.1	Vzhled	199
14.1.2	Řeč těla	202
14.1.3	Verbální komunikace	204
14.1.4	Zdvořilé vystupování	208
15.	Typologie kázání	211
15.1	Tradiční a současné rozlišení kázání	211
15.2	Přehled typů kázání - tabulka	212
15.3.	Kázání podle příležitosti	212
15.3.1	Nedělní a sváteční kázání	212
15.4	Kázání podle účelu	214
15.5	Kázání podle obsahu	216
15.5.1	Kázání na biblický text	216
15.5.2	Tématické kázání	218
15.6	Kázání podle posluchačů	219
15.7	Kázání podle užití sdělovacích prostředků	220
16.	Kazuální kázání (křestní, svatební a pohřební)	222
16.1	Charakteristika kazuálního kázání	222
16.2	Křestní kázání	224
16.3	Svatební kázání	225
16.4	Pohřební kázání	226
17.	Kázání v kontextu bohoslužebného slavení	228
17.1	Biblické základy vztahu mezi obecenstvím církve, bohoslužebným slavením a službou slova	228

17.1.1	Tenak	229
17.1.2	Synagogální liturgie	230
17.1.3	Svědectví o Bohu jako christocentrická anamnesis	232
17.1.4	Svědectví o Bohu a jednota údů těla Kristova	235
17.2	Historická svědectví o místu kázání v liturgii	239
17.2.1	Bohoslužebná praxe raného křesťanství	239
17.2.2	Bohoslužebná praxe římského katolicismu a reformace v období středověku a humanismu	245
17.3.	Bohoslužebný kontext kázání v CČSH	254
17.3.1.	Místo kázání v bohoslužebném řádu CČSH	255
17.3.2	Příhodný čas pro bohoslužebné shromáždění	258
17.3.3	Lekcionář – kazatelský plán CČSH	259
17.3.4	Pověření ke službě slovem	261
17.3.5	Slavení svátostí a svátostin, příležitostné a domácí pobožnosti, denní modlitba církve	262
18.	Kazatel a posluchači	264
18.1	Osobnost kazatele	264
18.2	Osobní studium Písma	264
18.3	Kontinuální sebevzdělávání kazatele	265
18.4	Kdo jsou posluchači komunikované zvěsti?	266
19.	Specifika kázání pro dětské posluchače	269
19.1	Historie kázání pro děti	269
19.2	Problém homiletiky pro děti	272
19.3	Homiletika pro děti	273
19.3.1	Kázání pro děti - co je to?	273
19.3.2	Děti jako posluchači - komu kážeme?	274
19.3.3	Osoba kazatele pro děti - kdo káže?	276
19.3.4	Obsah kázání pro děti - o čem kážeme?	277
19.3.5	Místo a příležitost jsou pro děti důležité - kde kážeme?	278
19.3.6	Jak kážeme dětem?	280
19.4	Závěr	285
	Bibliografie	287
	Summary	301
	O autorech	305
	Jmenný rejstřík	307